

1. Obiekt

WYTWÓRNIĄ FAJEK CERAMICZNYCH (farfurnia)

2. Czas powstania

1 ćw. XIX w.

3. Miejscowość

ZBOROWSKIE

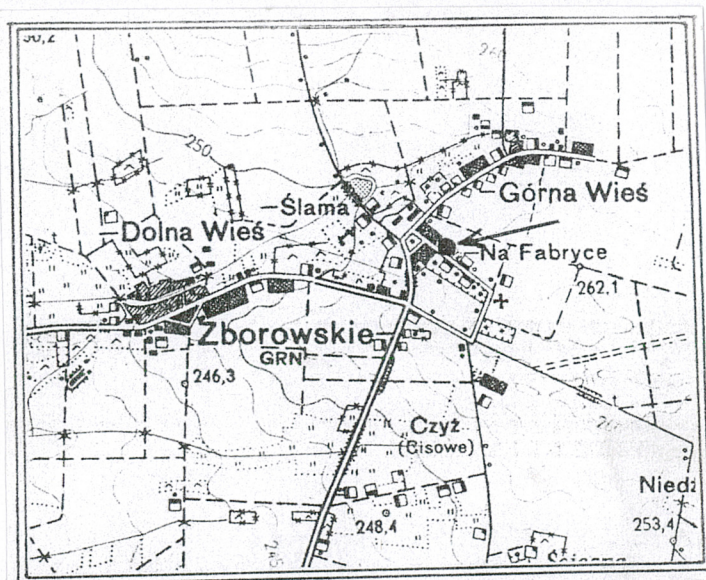
11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

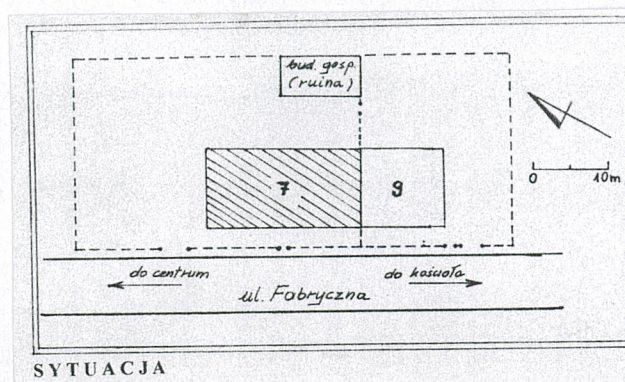
1. Widok od N-W (od strony ul. Fabrycznej)

2. Widok od S-E (od podwórka)

ORIENTACJA sk. 1: 25 000

SYTUACJA

4. Adres

UL. FABRYCZNA nr 7

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo : śląskie
powiat : Lubliniec
gmina : Ciasna

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna do 1998 roku

województwo : częstochowskie
gmina : Ciasna

8. Właściciel i jego adres
PP. Państwowe Gospodarstwa Leśne
„LASY PAŃSTWOWE”
Nadleśnictwo Lubliniec
Ul. Myśliwska 1
Lubliniec

9. Użytkownik i jego adres

j. w .

10. Rejestr zabytków

Nr A - 454/89 data 1989

13.05.1988

Zborowskie - wieś wzmiankowana w 1640 roku (Borowskie) . Nazwa dzierżawcza od nazwiska hr. Zborowskiego, który w XVII w. założył tu hutę żelaza.

W poł. XVIII w. hr. Andrzej Garnier zakłada spółkę dla produkcji fajek fajansowych, na bazie pokładów glin których był właścicielem. Pierwszy wypał fajek dokonany był w październiku 1753 r.; obok fajek manufaktura podjęła produkcję innych wyrobów fajansowych (naczyń, figurek). Do Zborowskich sprowadzono na pocz. XVIII w. rzemieślników holenderskich, którzy kierować mieli produkcją fajek wzorowanych na holenderskich z Goudy i przestrzegać technologii i jakości produkcji.

Zapewne z tym okresem należy wiązać powstanie jedyne zachowanego (częściowo) obiektu farfurni, w skład którego wchodził pierwotnie cały kompleks budynków i pieców produkcyjnych oraz obiektów pomocniczych jak np. płuczka gliny, kopalnia gliny.

Obiekt bez cech stylowych.

Sytuacja. Budynek usytuowany w północnej pierzei ulicy Fabrycznej (łączącej ul. Leśną, przy której stoi kościół paraf. z centralną częścią wsi), kalenicowo do niej, na działce ok. ½ szerszej niż sąsiednie. Od wschodu do budynku przylega dom mieszkalny, murowany. Teren działki ogrodzony drewnianym i mieszanym płotem. W N-E narożniku działki ruina ceglano-budynku gospodarczego. **Materiał, konstrukcja, technika.** Budynek drewniany, na drewnianej podwalinie, konstrukcji zrębowej z zawęgłowaniem na obłap. Z rąb ściany utworzony z 8 belek spoczywających na podwalinie. Asortyment drewna zróżnicowany (szerokość belek od 16 do 18 cm, wys. od 21 do 33 cm.) . Ś c i a n y tynkowane od wewnątrz, ślady tynków zachowane również od zewnętrznej strony. Tynk utrzymywany na ścianach przez gęsto wykonane na belkach zaciosy („drzazgi”) i skośnie wbijane kliny („zastrzały”). P i w n i c a murowana z kamienia granitowego narzutowego i cegły, nowsze wzmocnienia ścian (w części wschodniej – obmurowanie ścianką) oraz wewnętrzne zamurowanie otworu drzwiowego z cegły. System grzewczy murowany z cegły. W i ę ź b a d a c h o w a krokwiowo-jętkowa, ze ścianą stolcową pod każdą połącią dachu. Ściana stolcowa podpierająca jętkę nie powiązana z ustrojem krokwiowo-jętkowym; tylko skrajne słupy ścian stolcowych powiązane są, przy pomocy przedłużonego miecza, z belką spinającą skrajne krokwie, nad poziomem stropu. Dach kryty arkuszami blachy o profilowanych krawędziach (do zakładu arkusz na arkusz).

Rzut, bryła. Budynek na rzucie prostokąta ,w którym krótszy bok (ściana szczytowa) stanowi ½ długości dłuższego boku (10,15m x 20,30 m) , przykryty dwuspadowym dachem. Wnętrze o regularnym podziale- przelotową sienią na osi i czterema pomieszczeniami po obu stronach sieni. Pomieszczenia przylegające do sieni większe, na rzucie zbliżonym do kwadratu, pomieszczenia skrajne ,prostokątne. **Elewacje.** Szczytowa od zachodu bez otworów w ścianie kondygnacji dolnej; w ścianie szczytowej proste, małe, spągowe, drzwiczki na poziom strychu. Elewacja południowa od ulicy, z otworem wejściowym na osi, z belką nadproża uformowaną w odcinek płaskiego łuku. Symetrycznie do wejścia rozmieszczone otwory okienne, bliższe drzwi – zdwojone o podziale pionowym, dwukwaterowe, dalsze jednostkowe, o podziale wielokwaterowym. Układ okien odpowiada rozmieszczeniu pomieszczeń wewnątrz, dodatkowo przed lico ściany wysunięte są ostatki belek wewnętrznych ścian działowych. Elewacja północna ,od podwórka ukształtowana analogicznie jak frontowa. Spod tynku widoczna konstrukcja obramień okien, w których belki łączone są na skośne zaciosy i zbijane drewnianymi kołkami.

C.d. wkładka

14. Kubatura

Parter : 480 m³
 Poddasze : 246 m³
 Piwnica : 151 m³
 Razem : 877 m³

15. Powierzchnia użytkowa

Parter : 200 m²
 Poddasze : 200 m²
 Piwnica : 40 m²
 Razem : 440 m²

16. Przeznaczenie pierwotne

Farfurnia

(wytwórnia fajek ceramicznych)

17. Użytkowanie obecne

Nie użytkowany

(wykorzystywany na podręczny magazyn)

19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)

18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja

Ściany zewnętrzne - stan b. zły, ściana szczytowo grożąca katastrofą

Pokrycie dachowe- nieszczelne

Strop - osłabiony w wyniku zamakania

Sklepienie zejścia do piwnicy - z pęknięciami

Sklepienia piwnicy - dobry

Obiekt słabo zabezpieczony przed dostępem osób trzecich

Brak informacji o pracach, zapewne nie

prowadzono od ok. 20-tu lat

20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie

Zabezpieczenie obiektu : otworów, pokrycia dachu, wsparcie grożącej zawaleniem ściany szczytowej

Możliwości prac remontowych i konserwatorskich :

Remont odtworzeniowy

lub

rozebranie całkowite części nadziemnej, drewnianej z pozostawieniem trzonu kominowego oraz reliktyw pieca i zaadaptowanie tych elementów w nowym budynku

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

Jacek Koj, Stefan Zaleski, Zborowskie- Wytwórnia fajek ceramicznych- inwentaryzacja rozbiórkowa, mszpis, P.P.U.H „Acer”, 1991, archiwum SOZ Częstochowa, sygn.1301

22. Bibliografia

Witold Seget, Manufaktura fajek glinianych w Zborowskim, mszpis, Zborowskie, 1988, archiwum SOZ w Częstochowie, sygn. 1128

23. Źródła ikonograficzne i fotografia (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst **Iwona Młodkowska-Przepiórowska, wrzesień 1999 r.**

plany, rysunki **Jacek Koj, wrzesień 1999 r.**

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. **Iwona Młodkowska-Przepiórowska, wrzesień 1999 r.**

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów **Delegatura SOZ w Częstochowie**

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

Wkładka nr 1 i 2

1. Miejscowość ZBOROWSKIE	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) Farfurnia	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) c.d. pkt. 11 (dok. fotograf., rzut, przekroje)
-------------------------------------	--	--

3. Ściana szczytowa północna

4. Widok budynku od podwórza (od str. wschodniej)

5. Narożnik NE budynku

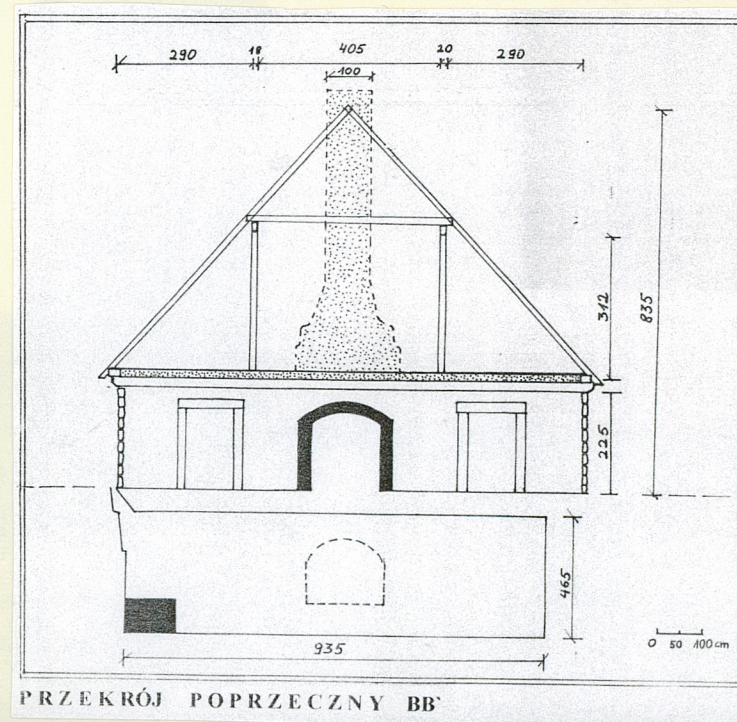
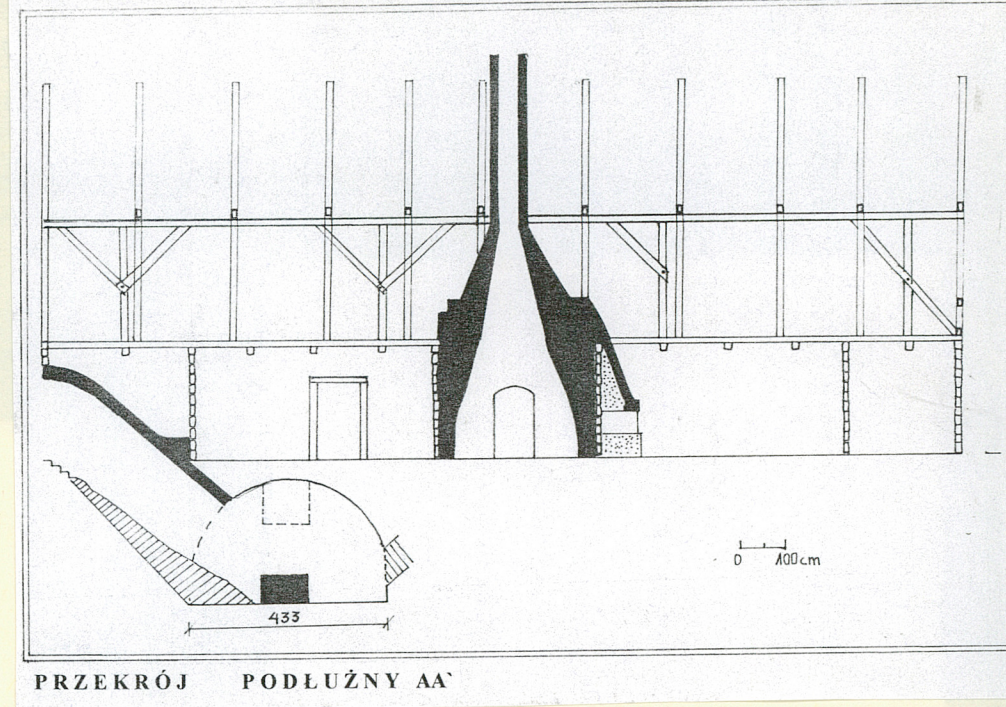
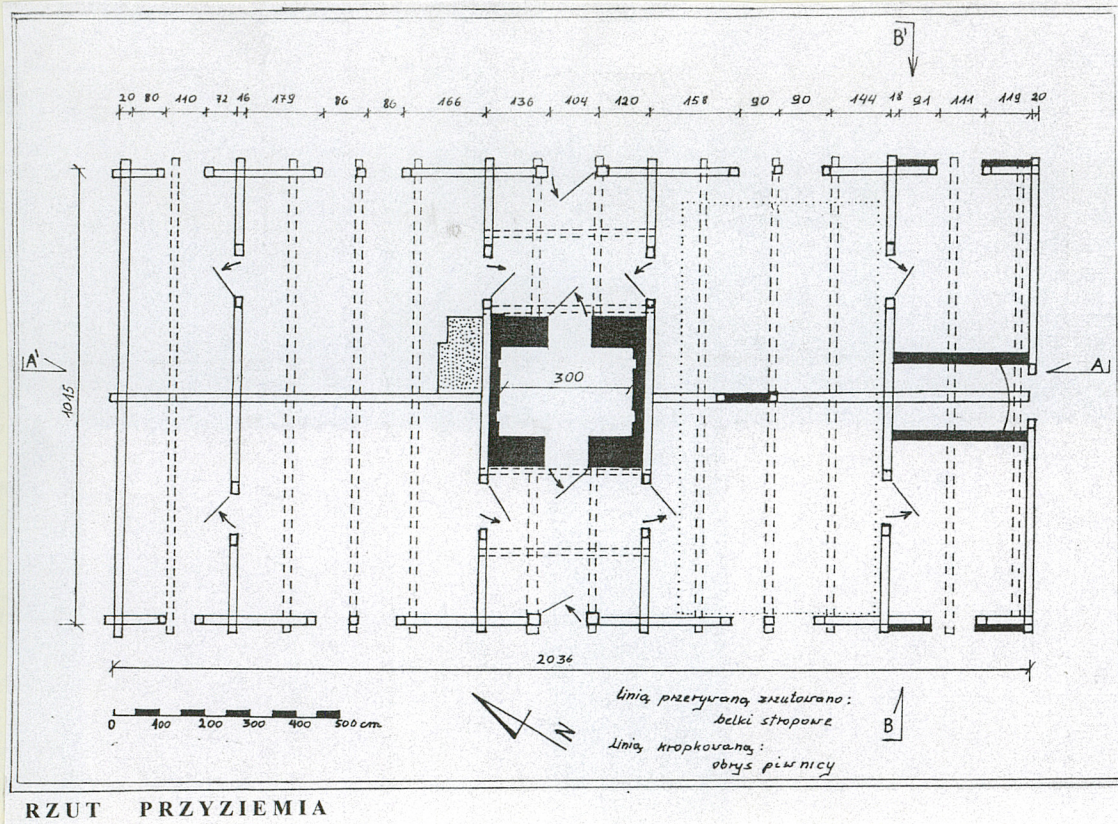

6. Wysunięte poza zrąb „ostatki”

Iwona Młodkowska-Przepiórowska, Jacek Koj (wrzesień 1999)

Wkładkę założył:
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów:

1. Miejscowość ZBOROWSKIE	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) FARFURNIA Wytwórnia fajek	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) c.d. pkt. 13 (opis)
-------------------------------------	--	--

c.d. pkt 13

Strop - nagi , ocieplany od góry polepą i ułożonym na niej pomostem z desek

Wnętrze. Drzwi : prostokątne , tępe (z wyjątkiem głównych – półtępych) , spągowe, na zawiasach pasowych. Drzwi do komory pieca zwieńczone pełnym łukiem. Drzwi w pomieszczeniu południowo-zachodnim z zachowanym starym zamkiem. W ścianie dzielącej budynek wzdłuż osi, w części wschodniej zamurowany otwór drzwiowy, zapewne analogiczny otwór pod tynkiem w ścianie w części zachodniej budynku. Okna : małe – krosnowe, pojedyncze, o podziale wielokwaterowym ; duże- zdwojone, pojedyncze, o podziale wielokwaterowym . Schody : na poddasze z sionki od północy i od południa – drewniane drabiniaste. W pomieszczeniu od wschodu sklepienie przykrywające zejście do piwnicy ; na nim (na osi) wsparta ściana działowa. Pierwotny otwór wejściowy do piwnicznego zejścia umieszczony w ścianie wschodniej (obecnie ściana dobudowanego budynku) – dotarcie do zejścia możliwe przez wyrwę w sklepieniu. Zejście sklepione łukiem odcinkowym, schody murowane, zachowane w górnym fragmencie, dalej zagruzowane. Piec przemysłowy i system grzewczy : Centralnie umieszczona komora pieca wymurowana z cegły wewnątrz nie tynkowana, z zewnątrz tynkowana ; na poziomie poddasza przewód kominowy pieca łączący się z przewodem trzonu kuchennego oblepiony gliną. Trzon kuchenny w pomieszczeniu na zachód od sieni w północnym traktie budynku, zrujnowany. W innych pomieszczeniach brak trzonów kuchennych i pieców grzewczych jednak kształt komina i jego konstrukcja świadczą o tym, że takie były. W komorze pieca symetrycznie rozmieszczone pary wnek stanowiących ujście kanałów grzewczych z piwnicy . W piwnicy wnęka (zagruzowana) - dawnego paleniska i wlotu kanałów grzewczych. W ścianie południowej piwnicy skośny otwór o charakterze szybu , zapewne wentylacyjno-transportowego, pod nim ceglany fundament.

Podłogi : w komorze pieca i sieni – bruk, w pozostałych pomieszczeniach podłoga z desek, biała. W piwnicy posadzka nieokreślona – zagruzowana.

I. Młodkowska-Przepiórowska

Wkładkę założył :
(imię, nazwisko, data,)

Miejsce przechowywania negatywów :